

duidelijk is de verhelderend bedoelde beschouwing van het „Handlungsgeschehen . . . nicht mehr als reine Kausalbeziehung, sondern als teleologischen Sinsetzungszusammenhang” ²⁴⁾.

Hoezeer het strafrecht echter in deze opzichten met andere takken van wetenschap overeenkomt, het vertoont toch een eigen karakter. Het bezit namelijk een bijzondere standvastigheid. Niet dat de litteratuur slechts schaars zou verschijnen. Zij kan het best in ploegverband worden verwerkt en ieder die een strafrechtelijke bijdrage publiceert, weet, dat zij bij het in druk verschijnen al enigermate verouderd is. Wie over de opzet handelt, moet volgens Mezger bedenken, dat de begrippen *versari in re illicita*, *dolus indirectus*, *dolus indeterminatus*, *dolus praeter-intentionalis*, *dolus generalis*, *dolus subsequens*, *dolus alternativus* en andere begrippen hebben afgedaan ²⁵⁾. Deze omstandigheid van de snelle verandering biedt bovendien gelegenheid zelf van mening te wisselen en naderhand met enige toegeeflijkheid op te merken: zoals ook ik in een vroegere periode meende. Maar tegelijk is er grote bestendigheid. Beoefenaars der natuurwetenschappen verklaren — wellicht met natuurwetenschappelijke overdrijving — dat tien jaar oude, aan de universiteit verworven kennis, is verjaard ²⁶⁾. Het Nederlandse Wetboek van Strafrecht is van 1886; de voornaamste, nu nog gewichtige debatten werden in 1880 gevoerd en A. F. de Savornin Lohman botste in dat jaar met Kuyper ²⁷⁾, het voorspel van een later drama. Wij hebben sedert die jaren geen halt gehouden en het geldend strafrecht is voortdurend gewijzigd en aangevuld. Toch is ons Algemene deel dat van 1886 en wij behoeven daar niet over te doleren, zomin als over het feit dat, in onderscheid met het burgerlijk recht, geen algehele herziening op stapel staat. Inmiddels bedoel ik, op het bestendige in het strafrecht wijzend, nog iets anders, dat, ofschoon een kenmerk van vele geesteswetenschappen, een markante eigenschap van het strafrecht vormt. Wanneer de diepste vragen over wezen en rechtvaardiging van de straf gesteld worden, valt alle in de historie verworven uitbreiding en verrijking van de strafrechtelijke kennis in de loop der eeuwen verworven, weg. Wijsgeren als Plato en Aristoteles, theologen als Augustinus en Thomas van Aquino,

²⁴⁾ Zo geeft Thomas Würtenberger weer in *Die geistige Situation der deutschen Strafrechtswissenschaft*, Karlsruhe 1957, 49 het „Handlungsbegriff” van Hans Welzel. Zie van deze laatste ook voor dit punt o.a. *Das neue Bild des Strafrechtssystems*, Göttingen 1952, 9 en v.

²⁵⁾ Edmund Mezger, *Strafrecht I*, 3. Auflage, München 1951, 142.

²⁶⁾ Vergelijk de opmerking van Lord Adrian, een President of the Royal Society; *The Memoirs of the Right Hon. the Earl of Woolton*, London 1959, 399.

²⁷⁾ Zie L. S. Suttrop, *Jhr. Mr. Alexander Frederik de Savornin Lohman. 1837—1924*, 's-Gravenhage 1948, 31—32; 191—193.